

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СТАНОВЛЕННЯ ФІНСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано історичне становлення педагогічної освіти Фінляндії, висвітлено певні аспекти її розвитку. Виокремлено основні елементи фінської освітньої політики та її реформування.

Ключові слова: *фінська педагогічна освіта, ліцеї, університети, реформи, майбутні вчителі.*

За даними Міжнародної програми контролю освіти PISA (Programme For Student Assessment), а також Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСД), Фінляндія займає лідируюче місце за рівнем як шкільної освіти так і педагогічної освіти, досвід якої аналізується світовою освітньою громадськістю. Основний показник успішності системи освіти є підготовка педагогічних кадрів, державні вимоги та відповідна підтримка є гарантом того, що якість педагогічної освіти Фінляндії і досі залишається однією з найкращих. Освітні реформи стали результатом постійного пристосування школи до нових потреб окремої особистості і цілого суспільства [2].

Основними елементами фінської освітньої політики та реформування можна визначити такі, що передбачають знання, вміння, цінності та креативність; достатню тривалість у часі; широкий спектр реформ; соціальну справедливість; творчу різноманітність; широку керівну базу для освіти. При всьому позитивному ставленні до інновацій важливим елементом є прагматичний консерватизм, який надає надзвичайного значення позитивним освітнім традиціям [3].

Аналіз наукової літератури свідчить, що питаннями дослідження окремих аспектів системи освіти Фінляндії займалися різні науковці як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, а саме: А.Василюк, М.Калугіна, Л.Ляшенко, М.Ставрुक, І.Вестбері, С.Ханзен, W.Doyle, G.Galluzo, R.Pancratz, K.Henson, J.Rudduck.

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати становлення педагогічної освіти Фінляндії та висвітлити певні аспекти її розвитку.

Фінська освіта вчителів має дві традиційні лінії розвитку. Перша найстаріша лінія стосується вчителів середньої школи, друга лінія відноситься до вчителів початкової школи. У тісному зв'язку з другою лінією знаходиться освіта вчителів для навчання у дитячих садках. Сьогодні освіта - багатогранне поле за участю різних груп вчителів у тому числі тих, хто працює в дитячих центрах, професійно-технічних закладах та в освіті дорослих. Початком фінської педагогічної освіти було створення в 1852 році першої професорської посади в Гельсінському університеті. Професор педагогіки читав лекції з методик викладання та давав поради студентам в розвитку своїх умінь. Завдання професора було розвивати педагогічну освіту, професійно доносити її до студентів, особливо до вчителів середньої школи. Студенти, які прагнули бути вчителями середньої школи (зараз вчителі - предметам™) вивчали свої предмети у відповідних установах та розпочинали свою навчальну практику у школах підготовки вчителів. Професор педагогіки був відповідальний за контроль цієї частини навчання в тренувальних школах, його обов'язки включали проблеми подальшого навчання вчителів. Роль вчителів в розвитку шкільної системи також розглядалась як важливе питання. Успіхи фінських школярів неможливо уявити без висококваліфікованих та відповідальних вчителів. Історію підготовки педагогічних кадрів у Фінляндії можна поділити на три періоди.

В перший період з 1780 по 1827 рік педагогічною освітою опікувався педагогічний інститут у складі Академії в Турку. Професор Генрік Габріел Портан, бажаючи допомогти студентам, що давали приватні уроки в заможних родинах для - оплати свого навчання, почав читати їм лекції з основ методики навчання математики, латини, шведської мови та інших предметів. Але виявилося, що лекцій недостатньо, і професор Портан запропонував організувати педагогічний інститут для

практичної підготовки вчителів. Ця ініціатива була підтримана Академією і такий інститут функціонував з 1806 до 1827 року. В 1807 - 1827 роках в університеті діяв так званий «seminarium pedagogicum», цей семінар був розроблений для різних потреб в педагогічній освіті. Лекції для майбутніх вчителів проводились в інституті, але недоліком було те, що ці лекції були не систематичні і залежали від інтересів лекторів.

Другий період розпочався в 60-ті роки XIX століття з початком реформи початкової і середньої школи 1866 року, однією з вимог якої був розвиток педагогічної освіти в її практичному аспекті. Фінський Сенат і університет Гельсінкі взяли активну участь у цьому процесі. Перший ліцей для підготовки вчителів середньої школи був заснований в 1863 році, пізніше в різних містах було організовано багато таких навчальних закладів, які продовжують функціонувати і донині [4]. Курікулум був розроблений згідно зі шведською та німецькою моделями, вагомий внесок в їх розробку внесли такі відомі діячі як Й.Песталоці, Ж.Ж. Руссо, Ф.Дістерверг. Значна увага приділялась зв'язку між теорією та практикою, що було помітною рисою у практичних питаннях, наприклад ручна робота займала важливе місце у курікулумі. Беручи за основу модель, що була створена в педагогічному освітньому ліцеї, було засновано декілька таких педагогічних ліцеїв.

Третій період педагогічної освіти почався в 1971 році з прийняттям нового закону, який покладав відповідальність за підготовку педагогічних кадрів на університети. Закон мав на меті переведення всієї педагогічної освіти у вісім фінських університетів, уніфікацію навчання і системи екзаменів. В 70-ті роки освіта вчителів початкової школи почала здійснюватися лише в університетах, а в середині 90-х років і підготовка вчителів для роботи з дітьми дошкільного віку була перенесена в університети. Тут же висувалася вимога про обов'язковість академічного ступеня вчителів [5]. Після численних проміжних етапів та проведеній освітньої реформи в 1971 році створено закон «Про педагогічну освіту». В 1974 році педагогічна освіта вчителів основної школи та вищої коли були переведені до університетів. В той самий час, факультети освіти були створені в кожному університеті, з відділами освіти та відділами педагогічної освіти.

Відділ освіти найстаріша установа, що сконцентрована на навчальних дослідженнях в цілому та на проблемах управління і керування в системі освіти. Відділ педагогічної освіти нова установа, що охоплювала обов'язки педагогічної освіти та дослідження в навчально - педагогічній освіті. З реформою всієї вищої педагогічної системи в 1979 році, отримання ступеню в педагогічній освіті нічим не відрізнялося від інших ступенів в університеті. Згідно з цією реформою, всі вчителі основної школи (з 1 по 6 класи) повинні закінчити та отримати ступінь магістра за спеціальністю в сфері освіти, а вчителі - предметними (з 7 по 10 класи) за предметною спеціальністю. Починаючи з 1995 року, вихователі дитячих садків також здобували педагогічну освіту в університетах. Унікальна особливість фінської педагогічної освіти в тому, що вчителі початкової та середньої школи повинні отримати ступінь магістра, саме цей ступінь вважався їх вченим званням.

У Фінляндії всі програми педагогічної підготовки передбачають здобуття ступеня магістра. В університетах існує чотири відділення підготовки вчителів: відділення підготовки класних вчителів, які навчають учнів 1-6 класів; спеціальних педагогів для роботи з дітьми, які страждають на проблеми з мовленням, читанням чи письмом або ж мають інші проблеми і навчаються в звичайних загальноосвітніх школах, спеціальних класах звичайних загальноосвітніх шкіл або в спеціальних школах для дітей з серйозними відхиленнями розвитку; радників (помічників), які забезпечують освітнє і професійне керівництво; педагогів для освіти дорослих; вчителів дитячих садків або дітей дошкільного віку.

За останні 25 років у педагогічній освіті Фінляндії відбулися процеси перебудови, метою яких став пошук дослідницько-зорієнтованого підходу до навчання, який ґрунтується на ідеї, що кожен вчитель має бути професіоналом своєї справи. Можна визначити декілька процесів, які останнім часом мали значний вплив на роботу вчителя в Фінляндії. У країні тривалий час проводилася політика на основі ідеї, що професіоналізм вчителя може бути сформованими знаннями, отриманими в результаті наукового пошуку та способом мислення та дій на науковій основі.

У фінській системі освіти вчителям надано високий ступінь свободи, гарантований законом. Система самоуправління без інспекторів спирається на глибокі знання вчителів, котрі прагнуть узгодити свою творчість з навчальним планом. Таким чином зразу досягаються три мети: вчитель розвивається, тим самим рухаючи вперед свою школу та національну систему освіти.

Професія вчителя у Фінляндії вважається однією з найбільш творчих та незалежних [6]. Нині роль вчителя в навчальному процесі значно змінилася - з простої передачі знань учням до керування навчанням учнів.

У Фінляндії реалізується ідея підготовки незалежного вчителя, здатного думати і діяти на основі теорії та наукового дослідження, обґрунтовувати педагогічні рішення за допомогою формальних і системних аргументів. Ця ідея передбачає здатність і готовність читати професійну та наукову літературу критично, вміння відбирати матеріали для читання, оцінювати їх, відбирати з прочитаного важливу і корисну для практичного використання інформацію. Педагогічне мислення включає інтуїтивну та формальну складові, але науковий підхід допомагає спрямувати його в практично правильному руслі.

Підготовка вчителів у Фінляндії ставить на меті ознайомити майбутніх педагогічних працівників зі всіма можливими видами роботи, які вони будуть виконувати та всіма можливими педагогічними ситуаціями і способами їхнього розв'язання [1]. Педагогічна практика є невід'ємною і важливою складовою педагогічної підготовки, оскільки вона дає змогу студенту проявити рівень своєї теоретичної, методологічної, психологічної і педагогічної готовності, перевірити свою волю, можливості і амбіції стати професіоналом. Практика допомагає студенту розвивати свою креативність і створює основу для професійної особистості вчителя. Фінські студенти високо цінують практику порівняно з іншими навчальними курсами, оскільки вона максимально наближена до майбутніх умов їхньої роботи і є найбільш корисною.

У Фінляндії не існує спеціального законодавства, що регулює безперервну підготовку та тренінг учителів. Постійна освіта і тренінг учительського складу вважаються відповідальністю власників навчальних закладів і особисто вчителів. Вони одержують підтримку від урядових фондів щодо реформ, які є важливими для освітньої політики, такі як інформаційні та комунікативні технології. Постійне підвищення кваліфікації вчителів організовується державними центрами перепідготовки, університетськими підрозділами підвищення кваліфікації, педагогічними факультетами університетів, політехнічними інститутами з відділеннями підготовки вчителів, літніми університетами та різними приватними організаціями [2].

Освітні реформи у Фінляндії вибудовувалися на ідеях позитивного лідерства, яке основну увагу приділяє навчанню і з боку вчителя, і учнів, заохоченню шкіл до створення оптимального навчального середовища та реалізації змісту навчання, що допомагає учням найкраще досягти своїх навчальних цілей. Фінська освітня політика базується на рівності, гнучкості, креативності, професіоналізмі вчителя та взаємній довірі в суспільстві. Висока результативність фінської шкільної освіти забезпечується цілим комплексом факторів, що включає інтереси учнів, забезпечені школами навчальні можливості, підтримка і допомога батьків, а також соціокультурний контекст у суспільстві. Успіхи фінських школярів неможливо уявити без висококваліфікованих та відповідальних вчителів. За таких умов педагогічна освіта є надзвичайно важливою і її реформуванню теж приділялася велика увага в кінці ХХ ст. Усі освітні реформи у Фінляндії відбувалися в умовах позитивного ставлення суспільства до всіх нововведень.

Список використаних джерел:

1. Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : URL : <http://www.oecd.org>
2. Sahlberg P. A short history of educational reform in Finland [Електронний ресурс] / Pasi Sahlberg. - Режим доступу: [http:// 192.192.169.112./file download/A short history of educational reform in Finland.pdf](http://192.192.169.112/file_download/A_short_history_of_educational_reform_in_Finland.pdf)
3. Frassinelli L. Educational Reform in Finland [Електронний ресурс] / L. Frassinelli. - Режим доступу: [http://www.msu.edu/user/frassine/EAD845-Educational Reform in Finlandpdf](http://www.msu.edu/user/frassine/EAD845-Educational_Reform_in_Finlandpdf)
4. Hansen S-E. Teacher Education in Finland - updating the 1996 SIGMA report / S.-E. Hansen // TNTEE Publications. - 1999. - Vol.2, № 2. - P. 103-107.
5. Teacher Education in Finland [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.oaj.fi/pls/portal>
6. Tuovinen Y. Teacher Professionalism - Viewpoints On Best Practice, the Case of Finland / Yuhani E. Tuovinen// AARE 2008 conference. - Paper Code: TUO081146. - Brisbane. - Australia. - December 2008. - 5 p.

Аннотация

Котун КВ. *Историко-педагогический анализ становления финского педагогического образования*

В статье проанализировано историческое становление педагогического образования Финляндии, освещены некоторые аспекты ее развития. Выделены основные элементы финской образовательной политики и ее реформирования.

Ключевые слова: *финское педагогическое образование, лицеи, университеты, реформы, будущие учителя.*

Summary

K. Kotun *Historical and pedagogical analysis of the formation of the Finnish teacher education*

In the article analyzes the historical development of teacher education in Finland, revealed some aspects of its development. Singled out the basic elements of Finnish education policy and its reform.

Keywords: *Finnish teacher education, lyceum, universities, reform, future teachers.*